ČVRSTO UŽE -

Pojašnjenje pravca
Ehlis- Sunneta vel- Džemata
o temeljnim postavkama Vjere

Dr. Ahmed Abdul-Kerim Nedžib

profesor šerijatskih nauka na Vjerskom institutu u Kataru

Prevod: Emir Demir

Izdavač: Mektebetu El Guraba

e-mail: ehlisu@yahoo.co.uk

Sarajevo, Avgust 2006 godine.

UVOD

Sljedbenici Sunneta i Zajednice (Ehlus-Sunneh vel-Džema'a) su odabranici ovog Ummeta. Pridržavaju se Knjige njihovog Gospodara i Sunneta Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Oni su sljedbenici hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i po predaji, shvatanju, ponašanju, i uvjerenju. Kada već definišemo njihov metod u vjerovanju (akidi), bilo bi umjesno da ovaj rad otpočnemo definicijom Ehlus-Sunneta vel-Džemata kroz nekoliko poglavlja.

Prvo poglavlje: Veza između ova dva termina, Sunneta i vjerovanja sljedbenika hadisa

Mnogi učenjaci prilikom definisanja Sunneta, smatraju da je to termin koji se upotrebljava za ono što je suprotno novotariji, pa se kaže:„Ta osoba se pridržava Sunneta, a ta se drži bid'ata.", tj., kada postupa suprotno Sunnetu.

(El-Muvafekat, Eš-Šatibi, 4/40)

Ovo znači da se termin Sunnet semantički ukazuje na vjerovanje Ehlis-Sunneta vel-Džemata. Upotreba ovog termina je uveliko zastupljena kod ispravnih prethodnika (selefu salih), i nasljednika, Allah im se svima smilovao.

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao, kaže: **„Kada se za čovjeka rekne da se pridržava Sunneta, misli se da primjenjuje ono na čemu je bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi časni ashabi, radijallahu anhuma, od pitanja Vjere; i to riječju, djelom, i uvjerenjem."**

(Medžmu'ul-fetava, 19/306-307)

Primjeri upotrebe termina Sunnet nasuprot bid'atu - novotariji

Imam Malik ibn Enes upitan je: „Ko su sljedbenici Sunneta?", pa je rekao: „Sljedbenici Sunneta nemaju poseban naziv po kojem se poznaju, nisu **džehmije** [1], ni **kaderije** [2], ni **rafidije** [3]." (Ibn Abdulberr, El-Intika, 35)

[1] **Džehmije** su zalutala sekta koja se poziva i pripisuje **Džehmu ibn Safvanu**. Zastupao Džebra u pitanju kadera i prinuđenosti djelovanja. Negirao je sve mogućnosti stvorenja. Tvrdio je da je iman samo spoznaja Allaha, Azze ve Dželle, a da je nevjerstvo njegovo nepoznavanje. Govorio je da će Džennet i Vatra nestati, da je Kur'an stvoren, negirao je sva Allahova imena i svojstva.

(Pogledaj El-Ferku bejnel-firek, El-Bagdadi, 199; El-Milel ven-nihel, Eš-Šehrestani, 1/86)

[2] **Kaderije** su zalutala sekta. **Ibn Tejmijje** u Medžmu'ul-fetava (8/256-260), ih je podijelio na pet kategorija, a one su ekstremisti, medžusije, džebrije, mušrici i iblisije. Sve ove kategorije se vraćaju na dva mišljenja o kaderu.

Prvo mišljenje se vraća na dvije neispravne postavke: prva je negiranje Allahovog znanja koje je prethodilo djelima robova, što je mišljenje Džehma ibn Safvana. Drugo je negiranje općenite volje: ovo je pravac ekstremnih kaderija. Zastupnici ovog mišljenja su nestali.

Drugo mišljenje zasniva se na dva temelja, a drugi je neispravan. Prvi: priznanje Allahovog znanja koje je prethodilo, što je istina bez imalo sumnje. Drugi: negiranje općenite volje i stvaranja tako da su proizvoljna djela robova prepustili samim njima, kao i određenje. Ovo je mišljenje mu'tezila i zadnjih generacija šija. Oni se nazivaju kaderijama medžusijama.

(Pogledaj Šerh Tahavijeve, 305-306; Fethul-bari, 1/117-119; Šifa-ul-alil, Ibn-Kajjima, 109; El-Ferku bejnel-firek, 19-20)

[3] **Rafidije** su nazvane ovim imenom zato što su odbile Zejda ibn Alijja ibn El-Husejna ibn Alijja ibn Ebi Taliba. Željeli su od njega da se odrekne Ebu Bekra i Omera, pa on to nije učinio. Smatraju da je dužnost podignuti sablju protiv ovog Ummeta.

(Pogledaj Mekalatul-islamijjin, 16; El-Ferku bejnel-firek, 17; El-Hudždžetu fi bejanil-mehadždže, 2/478))

Imam Ebu Bekr ibn Ajjaš je upitan: „Ko je sunnija?" Rekao je: „Onaj koji kada se spomenu zablude, ni jedne se od njih fanatično ne prihvata." (El-Adžuri, 3/581; Lalikai, 1/63)

Abdurrahman ibn Mehdi je upitan o El-Evzaiju i Sufjanu Es-Sevriju, i Maliku ibn Enesu, Allah im se smilovao, pa je odgovorio: „Sufjan je učenjak u hadisu, a El-Evzai u Sunnetu, dok je Malik učenjak i u hadisu, i u Sunnetu."

(sahih, Ebu Ne'im, El-Hilji, 6/332)

Ibn Es-Salah o prethodnim riječima Abdurrahmana ibn Mehdija kaže: „Pod Sunnetom se ovdje misli na ono što je suprotno novotariji. Čovjek može biti sljedbenik hadisa, a da ujedno bude novotar. Malik, radijallahu anhu, je objedinio dvije odlike jer je bio učenjak u Sunnetu, tj., hadisu, i vjerovao je u Sunnet, tj., njegov pravac je bio pravac sljedbenika istine bez uvođenja novotarija."

(Fetava ve mesail Ibn Es-Salah, 213)

Imami iz reda ispravnih prethodnika (selefu salih), su termin Sunnet upotrebljavali za ispravno vjerovanje (akidu), koje je bilo nasuprot novotariji.

Tako **Sufjan ibn Ujejne** kaže: „Sunneta ima deset. Kod koga se oni nađu, upotpunio je Sunnet, a ko nešto od njih ostavi, ostavio je Sunnet." Zatim je spomenuo pitanja uvjerenja sljedbenika Sunneta i Džemata. (El-Lalikai, 1/155)

Imam Šafija, Allah mu se smilovao, kaže: „ Kada govorimo o Sunnetu kojeg se ja pridržavam, i kojeg sam vidio da se pridržavaju naši sljedbenici, sljedbenici hadisa, od kojih sam ja preuzimao znanje poput Sufjana, Malika, i drugih, to znači potvrdu svjedočenja da nema drugog boga osim Allaha, i da je Muhammed Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, **da je Allah na Svom Prijestolju iznad Nebesa, da se približava Svojim robovima kako On želi, i da se spušta na dunjalučko nebo kako On želi.**"

(Ez-Zehebi, El-Uluvv, 120)

Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, kaže: „**Osnove Sunneta kod nas su sadržane u pridržavanju onoga na čemu su bili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.**" Potom je spomenuo skupinu pitanja vezanih za uvjerenja Ehlis-Sunneta vel-Džemata. (Usulus-sunneh, Šerhu usulil-i'atikad, 1/156; Tabekatul-hanabile, 1/241)

Ebu Ja'la je rekao: „Kada bi čovjek otputovao u Kinu u potrazi za ovim temeljima, bilo bi malo."

Muhammed ibn Jahja Ez-Zehli kaže: „Sunnet je kod nas uvjerenje da se iman sastoji od govora i djela." Potom je spomenuo više pitanja vezanih za uvjerenje Ehlis-Sunneta vel-Džemata. (El-Džerhu vet-te'adil, 8/125)

Hafiz Ibn Redžeb el-Hanbeli, Allah mu se smilovao, kaže: „U običaju mnogih učenjaka iz posljednih generacija, sljedbenika hadisa, a i drugih, Sunnet označava sve ono što je sačuvano od bilo kakve sumnje vezano za ispravno vjerovanje. O ovoj naučnoj disciplini su sastavili zbirke i nazvali ih Knjige Sunneta. Ovu naučnu disciplinu su posebno odredili pod terminom Sunnet, jer ima veliki značaj. Onaj ko se suprotstavi ovom znanju, došao je na rub propasti. Potpuni Sunnet je onaj pravac sačuvan od sumnji i strasti." (Kešful-kurbe, Ibn Redžeb el-Hanbeli, 11)

Kao što je rekao, i sam **Ibn Redžeb** upotrebljava termin Sunnet za ispravnu akidu, sačuvanu od sumnji i strasti, nasuprot niskim ambicijama. Mnogi imami su svoja djela o temeljnim postavkama Vjere nazvali Sunnetom, a evo nekih:

- Es-Sunneh, od imama Ahmeda ibn Hanbela (241 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ebu Bekra Ahmeda ibn Muhammeda El-Ethrema (umro 272 h.g.)
- Es-Sunneh, od Abdullaha ibn Ahmeda ibn Hanbela (umro 290 h.g.)
- Es-Sunneh, od Muhammeda ibn Nasra el-Mervezija (umro 294 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ahmeda ibn Muhammeda ibn Haruna el-Hallala (umro 311 h.g.)
- Komentar Sunneta, od Ebu Abdullaha Muhammeda ibn Abdillaha ibn Ebu Zamenejna (umro 399 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ebu Bekra ibn Asima (umro 287 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ebu Davuda Sulejmana el-Eš'asa es-Sidžistanija (umro 275 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ebul-Kasima Sulejmana ibn Ahmeda ibn Ejjuba el-Lahmija et-Taberanija (umro 360 h.g.)
- Es-Sunneh, od Ebu Amra Ahmeda ibn Muhammeda et-Talmenkija (umro 427 h.g.)
- Komentar Sunneta, od El-Hasena ibn Alijja el-Berbeharija (umro 329 h.g.)

Prilikom govora o temeljnim postavkama Islama dovoljno je reći:„Ovo je vjerovanje Ehlis-Sunneta.", ili:„Ovo je uvjerenje sljedbenika hadisa.". Oba govora imaju isto značenje.

Kakvo je vjerovanje sljedbenika hadisa ?

Ovo pitanje ćemo tretirati u sljedećim redovima, inšaAllahu Te'ala.

Drugo poglavlje: Veza između termina Ehlus-Sunneh i sljedbenici hadisa

Postoji čvrsta veza između ova dva termina koji su u govoru učenjaka paralelni. Da bi pojasnili vezu između sljedbenika Sunneta i sljedbenika hadisa, bilo bi lijepo da ih prvo pojedinačno definišemo.

Sljedbenici Sunneta i Zajednice (Ehlis-Sunneh vel-Džemat) je termin koji je sastavljen od riječi Sunnet, koja je definisana u prvom poglavlju. Termin Džemat je izvedenica iz riječi, *„el-džem'a "*, koja označava: *„sastavljanje odvojenog"*. (El-Muhit, 917; Lisanul-Areb, 8/53)

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao, kaže: „Džemat označava okupljanje koje stoji nasuprot razilaženju, i pored toga što je termin Džemat postao naziv za dotične ljude koji se okupljaju." (Medžmu'ul-fetava, 3/157)

Termin Ehlis-Sunneh vel-Džemat, izveden je iz tekstova Allahove Knjige i Sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj., iz ajeta i predaja koje podstiču na pridržavanje za Sunnet, ostanak uz Zajednicu (Džemat), zabranu novotarstva, razilaženja, i cjepkanja u Vjeri.

Jedan od dokaza su i riječi Uzvišenog, u prijevodu značenja ajeta:

-„I doista, ovo je Pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; - eto, to vam On naređuje, da biste se grijeha klonili."

(El-En'am, 153)

-„On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovjedajte i u

tome se ne podvajajte!' Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće, i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati." (Eš-Šura, 13)

Prenosi se od **Ibn Abbasa**, radijallahu anhu, da je o ova dva ajeta rekao: „Naredio je vjernicima zajedništvo, a zabranio razilaženje i cjepkanje. Obavijestio ih je da su oni prije njih propali samo zato što su se polemisali i sporili oko Allahove Vjere." (Et-Taberi, Tefsir, 5/397; Ibn Ebi Hakem, Tefsir, 1134; El-Adžuri, Eš-Šeri'ah, 1/116; Ibn Bettah, El-Ibane, 1/275)

Predaje koje se navode o ovoj tematici su mnogobrojne, a neke od njih su:

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi prilikom oporuke Huzejfi ibn El-Jemanu, radijallahu anhu: ***„Pridržavaj se Zajednice (Džemata) muslimana i njihovog vođe."***

Rekoh: „A šta ako ne bude Džemata, a ni vođe?"

Reče: „Izdvoji se od svih tih frakcija, pa makar se uhvatio za korijen drveta sve dok te smrt ne snađe, a ti budeš u takvom stanju." (El-Buhari, 3606; Muslim, 1857)

U hadisu od Ibn Abbasa prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ***„Svaki onaj koji napusti Zajednicu (Džemat), pa makar za pedalj, i umre, umro je paganskom smrću."*** (El-Buhari, 7054; Muslim, 1848; En-Nesai, 1414, Ibn Madže, 3948; Ahmed, 2/306, 488)

U hadisu El-Irbada ibn Sarije prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednog dana držao govor i rekao: ***„Pridržavajte se moga Sunneta, i sunneta upućenih halifa. Uhvatite se za njih čvrsto, a čuvajte se izumljenih stvari, jer je svaka izumljena stvar novotarija, a svaka novotarija je zabluda."*** (sahih, Ebu Davud, 4618; Et-Tirmizi, 2676)

Zbog važnosti pridržavanja za Zajednicu (Džemat), i njene veličine imami **El-Buhari** i **Muslim** u svojim Sahihima, a i **En-Nesai** i **Et-Tirmizi** u svojim Sunenima su o tome naslovili posebna poglavlja.

El-Buhari u knjizi:„Pridržavanje za Kur'an i Sunnet", naslovio je poglavlje:„Tako smo vas učinili umjerenom zajednicom", i ono što je naređeno Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu pridržavanja za Zajednicu (Džemat), a Zajednica su učenjaci. (Sahihul-Buhari, 6/2675)

Imam Muslim u knjizi:„O imaretu", naslovio je poglavlje:„Obaveznost pridržavanja za zajednicu muslimana prilikom pojave smutnji i u svakoj okolnosti, zabrana ustajanja protiv pokornosti i napuštanja Zajednice (Džemata)".
(Sahihu Muslim, 3/1172)

Imam En-Nesai je naslovio u svome Sunenu poglavlje:„Ubijanje onoga ko napusti Zajednicu (Džemat)".
(En-Nesai, 7/92)

Et-Tirmizi je u svome Sunenu naslovio poglavlje:„-Sve što je došlo o pridržavanju za Zajednicu (Džemat)".
(Sunenu Et-Tirmizi, 4/465)

Zajednica (Džemat) koje se musliman dužan pridržavati, a zabranjeno mu je ustajati protiv nje, i onaj ko je napusti zaslužuje prijetnju, označava sljedbenike Istine u svakom vremenu i prostoru, pa makar ih bilo malo.

Ebu Šameh el-Makdisi, Allah mu se smilovao, kaže. **„... tako je došla naredba o pridržavanju za Zajednicu (Džemat), a time se misli na slijeđenje Istine i njenih sljedbenika, makar bilo malo onih koji je se pridržavaju, a mnogo onih koji im se suprotstavljaju."**

Argumentirao je riječima **Abdullaha ibn Mes'uda** koji kaže: **„Zajednica (Džemat) je ono što je u saglasnosti sa Istinom, pa makar bio sam."** (El-Lalikai, 1/108)

Nu'ajm ibn Hammad kaže: **„... tj., kada se iskvari Zajednica (Džemat), ti se pridržavaj onoga na čemu je bila prije nego što se iskvarila, pa makar bio sam. Tada si ti sam Džemat."** (Bejheki, El-Medhal, Ibn Asakir, Et-Tarih, 13/643)

Ebu Isa Et-Tirmizi, Allah mu se smilovao, u svome Sunenu kaže: „Zajednica (Džemat) se kod učenjaka tumači kao: 'Oni koji poznaju propise Islama, posjeduju šerijatsko znanje i poznaju hadis'."

On također, od Alijja ibn El-Hasena prenosi da je rekao: „Upitao sam Abdullaha ibn El-Mubareka o Džematu (Zajednici), pa je rekao: „Ebu Bekr i Omer."

Rečeno mu je: „Ebu Bekr i Omer su umrli."

On reče: „Taj i taj." -Rečeno mu je: „Taj i taj je umro."

On odgovori: „Abdullah ibn Mubarek, Ebu Hamza Sukkeri, i Džemat." (Tirmizi, 2167; Hatib el-Bagdadi, Tarih, 3/269)

Et-Timizijev navod je u saglasnosti sa onim što smo maloprije naveli, a to je govor imama **El-Buharija** o značenju Zajednice (Džemata): „Oni su učenjaci".

Eš-Šatibi kaže: „Razišli su se oko značenja Zajednice (Džemata) koja se navodi u hadisima i to na pet mišljenja:

1. Odnosi se na veliku skupinu sljedbenika Islama.

2. Zajednica učenjaka imama mudžtehida. 3. Specifično se odnosi samo na ashabe.

4. Skupina sljedbenika Islama kada se oko nečega usaglase.

5. Zajednica muslimana koja se okupi oko jednog vođe. (Eš-Šatibi, El-I'atisam, 2/260-265)

Učenjaci iz posljednjih generacija, kao **Ibn Tejmijje** i njegovi istomišljenici, smatraju da se termin ispravni prethodnici (**es-selefus-salih**) upotrebljava kao sinonim za termin Ehlus-Sunnet.

Oni u svojim navodima često navode ispravno vjerovanje prethodnika-selefa, njihove metode, i pravce i sl., čime se želi istaći ono na čemu su sljedbenici Sunneta i Zajednice (Džemata), neka je Allah sa njima svima zadovoljan.

Kada se spomene termin es-selefus-salih, pod njim se pretežno misli na one koji su živjeli do kraja trećeg hidžretskog stoljeća. **Ibn Tejmijje** ih je ograničio učinivši imama **Ibn Džerira et-Taberija** i **Ibnul-Munzira** zadnjim od njih.
(Minhadžus-sunneh, 6/52-53)

Imam El-Berbehari definišući spomenutu zajednicu u hadisima, kaže: **„Oni su Zajednica (Džemat), i sljedbenici okupljeni oko Istine."** (Es-Sunneh, 2/36)

Ovom mišljenju naginje i hafiz Ibn Kesir u djelu 'En-Nihaje', (2/36), što je, prema iznešenim dokazima, najpreče mišljenje koje treba primiti, jer je sveobuvatno za sva ostala mišljenja, a Allah najbolje zna.

Zato sada, kada smo pojasnili termine Sunnet i Džemat, možemo reći: 'Termin: „Ehlis-Sunneh vel-Džemat", koristi se za sljedbenike Istine koji stoje nasuprot sljedbenicima zablude, novotarija, i cjepkanja, znajući da Sunnet znači ono na čemu je bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi po uvjerenju, umjerenosti, govoru, i djelu. (Medžmu'ul-fetava, 9/306-307)

Ovaj naziv se prvi put pojavio još u doba ashaba na isteku ispravnog hilafeta.

Muhammed ibn Sirin kaže: „**Ashabi nisu pitali za lanac prenosilaca, a kada se desila smutnja, rekli su: 'Recite imena vaših ljudi prenosilaca'. Gledalo bi se u sljedbenike Sunneta i njihov hadis bi se uzimao, a i u sljedbenike novotarija čiji bi se hadis odbacivao.**"

(Muslim, 1/15)

Jedan od argumenata za upotrebu termina Ehlis-Sunnet nasuprot ehlul-bidat (sljedbenici novotarija) nalazimo još iz vremena ashaba, prema predaji od **Ibn Abbasa**, radijallahu anhu, koji je u tumačenju riječi Uzvišenog: „***Na dan kada će neka lica pobijeljeti, a neka pocrnjeti***" (Ali Imran, 106), rekao: „**Pobjeljet će lica sljedbenika Sunneta, Džemata i učenjaka, a pocrnjet će lica sljedbenika novotarija i zabluda.**" (Medžmu'ul-fetava, 12/341)

Upotreba ovog naziva je naročito poznata prilikom isticanja suprotnosti sa šijama. Tako se često kaže:„Ummet se podijelio na sunnije i šije". Uz to poznato je da se ovaj termin kod učenjaka isključivo koristi za one koji dosljedno slijede čisti Sunnet.

Šejhul-Islam ibnTejmijje, Allah mu se smilovao, kaže: „ Pod Ehlis-Sunnetom se misli na one koji potvrđuju hilafet trojice halifa. Pod njega potpadaju sve grupacije osim rafidija. Pod njim se misli na sljedbenike hadisa i čistog Sunneta. Pod ovaj termin ulazi samo onaj koji potvrđuje Allahova uzvišena svojstva, i ko kaže da Kur'an nije stvoren." Zatim je naveo skupinu uvjerenja Ehlis-Sunneta vel-Džemata po kojima se razlikuju od sljedbenika novotarija."

(Minhadžus-Sunneh, 2/221)

Ono što nas posebno zanima ovdje je upotreba ovog termina u drugom značenju, pa je prema tome, Ehlis-Sunnet vel-Džemat moguće definisati kao:

„Oni koji se čvrsto pridržavaju uvjerenja koja su im prenijeli ispravni prethodnici (selefu salih), od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba, a o čemu nema teksta u Kur'anu, a ne prenosi se ni od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem." (Er-Redd al men enkerel-harf, Ebu Nasr, 99)

Sljedbenici Sunneta i Džemata imaju i druge nazive po kojima se prepoznaju.

Oni su Spašena skupina i Pomognuta grupacija koja se čvrsto pridržava Istine u vremenu usamljeništva.

Neće joj nauditi onaj ko je napusti sve dok ne dođe pred Allaha.

Njihov opis je potvrđen još od povjerljivog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u oba **Sahiha**, a i u drugim zbirkama. **El-Buhari** i **Muslim** su naslovili poglavlja u svojim sahihima kao: „**Pomognuta skupina**".

Buhari u knjizi: 'Pridržavanje za Kur'an i Sunnet', navodi poglavlje uzeto iz riječi Poslanika, alejhi sellam:

„Neprestano će jedna skupina iz moga Ummeta biti na Istini.", a oni su učenjaci. (El-Buhari, 6/2667)

U knjizi: „Namjesništvo", u **Sahihu Muslimu** stoji poglavlje uzeto iz riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Neprestano će jedna grupacija iz moga Ummeta pomagati Istinu. Neće im nauditi onaj ko im se suprotstavlja." (Muslim, 3/1309)

U oba **Sahiha**, iz hadisa Muavije ibn Ebi Sufjana, prenosi se da je Allahov Poslanik, alejhi ve sellam, rekao:

„Neprestano će iz moga Ummeta biti skupina koja će izvršavati Allahovu naredbu. Neće im nauditi onaj ko se od njih udalji, ili im se suprotstavi. Oni će biti takvi sve dok ne dođe Allahova odredba."

(El-Buhari, 3116; Muslim, 1037)

Od Abdullaha ibn Amra, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Moj Ummet će se razići na sedamdest i tri skupine. Sve su u Vatri osim jedne."

Rekoše: „Koja je to, Allahov Poslaniče?"

Od odgovori: „Ona na čemu sam ja i moji ashabi.""

(Timizi, 264; El-Adžuri, Eš-Šeri'ah, 23; El-Lalikai, Sunnet, 1/99)

Ibn Kesir kaže: **„To su sljedbenici Sunneta i Zajednice (Džemata) koji se pridržavaju Allahove Knjige i Sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onoga na čemu je bila prva generacija ashaba, a zatim tabiina, i imama muslimana."** (Tefsir Ibn Kesir, 4/333)

Pošto su sljedbenici hadisa posebno najčvršće drže Sunneta i onoga na čemu je bio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, mnogi učenjaci, i varolizatori šerijstkih tekstova izričito naglašavaju da su sljedbenici Sunneta i Zajednice (Džemata), i Pomognuta skupina, upravo sljedbenici hadisa i predaja.

Ibn El-Mubarek, Allah mu se smilovao, kaže: „Oni su, kod mene, sljedbenici i učenjaci u hadisu."

(El-Hatib el-Bagdadi, Šerefu ashabil-hadisi, 26)

Imam Ahmed kaže: **„Ako to nisu sljedbenici hadisa, onda ne znam ko bi mogao biti."**

(El-Hatib el-Bagdadi, Šerefu ashabil-hadisi, 25-27)

Imam Et-Tirmizi kaže: „Čuo sam Muhammeda ibn Ismaila, tj., imama Buharija, kako govori: „Čuo sam Alijja ibn El-Medenija kako govori, spomenuvši ovaj hadis od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Neprestano će skupina iz moga Ummeta pomagati Istinu." - to su sljedbenici hadisa." (Et-Tirmizi u Sunenu, 2229)

Šejh Abdulkadir El-Džilani spominje da sljedbnici Sunneta imaju samo jedno ime po kome se prepoznaju, a ono je:„Sljedbenici hadisa". (El-Gun'ja, 1/71)

Poput ovoga prenosi se još mnogo navoda od ispravnih prethodnika - selefa, Allah im se smilovao.

Sljedbenici hadisa su zadobili ovu veliku čast zato što su objednili rivajet, nauku o lancu prenosilaca, i diraje, shvatanje sadržaja hadisa, uz prakticiranje onoga što predaje nalažu, od najboljeg čovjeka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uz uvjerenje u ispravnost onoga na što on, sallallahu alejhi ve sellem, upućuje.

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje kaže: „Po sljedebnicima hadisa ne mislimo na one koji se ograničavaju na njegovo slušanje, pisanje i prenošenje, nego pod njim podrazumijevamo svakoga onoga koji ga istinski pamti, poznaje, shvata, u vanjštini i nutrini, i slijedi ga vanjštinom i nutrinom. Isto se odnosi na sljedbenike Kur'ana. Najmanja odlika ovakvih jeste ljubav prema Kur'anu i hadisu, traganje za njima, njihovim značenjima i postupanje prema onome što su saznali od onoga što ova dva izvora nalažu."

(Medžmu'ul-fetava, 4/95)

Sljedbenici Sunneta su nazvali sljedbenicima hadisa, jer ga pamte i prenose.

El-Lalikai kaže: „U Allahovoj Knjizi i Sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i predajama od ashaba, nalazimo podsticaj na dosljedno slijeđenje, pokudu vještačenja i izumiteljstva u Vjeri. Ko se ograniči na ove predaje, spada u red dosljednih sljedbenika i najpreči je da zadobije ovaj opis. On se najprije odnosi na sljedbenike hadisa zato što su posebno odlikovani slijeđenjem govora Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zato što ga se dugo pridržavaju i nose njegovo znanje."

(Šerhu usulil-i'atikad, 1/22)

Sekte i grupacije koje tvrde da pripadaju Ehlis-Sunnetu vel-Džematu, i pozivaju se na pridržavanje najbolje upute, Upute Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u temeljnim i drugorazrednim postavkama Vjere, su veoma mnogobrojne.

„Ali, Allah je odbio da Istina i ispravno Vjerovanje budu osim sa sljedbenicma hadisa i predaja, jer su oni preuzeli svoju Vjeru i uvjerenja kao nasljednici od svojih prethodnika, iz generacije u generaciju, sve dok nisu došli do tabiina, a oni od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda ashabi od njega, sallallahu alejhi ve sellem. Nema drugog puta za spoznaju onoga čemu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poziva ljude, u vidu ispravne Vjere i Pravoga puta, osim puta kojim su išli sljedbenici hadisa. Ostale frakcije su tragale za hadisom na pogrešnim mjestima, pa su zastranile od Istine."

(El-Hudždžetul fi bejanil-mehadžže, El-Asfahani, 2/22)

Treće poglavlje: Opći obrisi vjerovanja Ehlis-Sunneta, Sljedbenika hadisa, i njihov metod u potvrdi tih postavki.

Kada je svaki sljedbenik strasti počeo tvrditi da je njegova strast u suglasnosti s oni s čime su došli Knjiga i Sunnet, trudeći se da tekstove prilagodi svojoj novotariji i replicirajući onima koji mu se suprotstavljaju, sljedbenici Sunneta i Džemata su postavili parametre na koje treba dobro paziti prilikom utemeljenja uvjerenja (akide) koja se izvlače iz dvije objave, Kur'ana i Sunneta. Na tim temeljima su sagradili generalne naznake za svoje ispravno vjerovanje koje su postali metod svakom onom koji traga za ispravnošću i žurno nastoji spoznati Istinu.

Sada ćemo precizirati glavne obrise (naznake) ovog metoda nakon definicije koju su izrekli jezičari.

'Menhedž', u jeziku označava jasan put. (*Mu'džemu mekajisil-lugali*). Uzvišeni kaže: ***„Svakom od vas smo uspostavili zakon i pravac.“*** (El-Maide, 48), tj., put i metod.

Hafiz Ibn Kesir u svome Tefisru 2/66, kaže: „Menhedž (minhadž) označava jasni i lahkoprohodni put (metod).“

Prema tome, pod akidetskim menhedžom Ehlis-Sunneta vel-Džemata, misli se na njihov pravac i metod utemeljenja pitanja vjerovanja, i uspostavljanja dokaza, kao i svih drugih pitanja koja proizilaze iz toga, kao što je sud razuma i sl., a to ćemo, s Allahovom uputom, obraditi kroz sljedeće cjeline:

Prva cjelina: Izvori Ehlis-Sunneta, Sljedbenika hadisa, pri prihvatanju i potvrdi pitanja uvjerenja (akide):

Postoji više izvora iz kojih se uzimaju uvjerenja (akida), kao što su fitra (prirodna urođenost), razum, objava, kešf (otkrovenje), i slični izvori koji su potvrđeni od strane nekih frakcija, dok ih druge odbacuju.

Neki od ovih izvora su argumenti, a neki u osnovi ne mogu biti argumenti. Zbog toga sljedbenici Sunneta i Džemata uzimaju samo ono čija je argmentovanost potvrđena, čiji su dokazi jasni, kao što su Knjiga i Vjerodostojni Sunnet, a i koncenzus učenjaka uokviren posebnim uslovima.

Ponekada se kao pomoćno sredstvo koristi dokaz razuma, ali ne i za potvrdu vjerovanja (akide) koja ne postoji u predajama, već za potvrdu onoga što je vjerodostojno preneseno.

U ovim okvirima nalazimo da se Ehlis-Sunnet vel-Džemat pridržava stvari koje pojašnjavaju njihov put za prihvatanje i potvrdu uvjerenja, a evo i najisticajnijih:

Prvo: povrat na tri izvora oko kojih postoji saglasnost, a to su Kur'an, Sunnet i koncenzus (idžma) uokviren posebnim parametrima. Ovim se izvorima daje prednost u odnosu na druge. Dvije objave, Kur'an i Sunnet, u sebi sadrže svo dobro. Oni ispunjavaju sve ono za čime je u potrebi onaj koji je ostvario svoje vjerovanje putem njih, idući putem Upute i ispravnosti. Uzvišeni kaže:

„Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju." (En-Nahl, 89)

U hadisu se kaže: *„Ostavljam vas na sasvim jasnom putu, noć i dan su na njemu isti."* (Ebu Davud, 4607; Tirmizi, 2676)

Selman El-Farisi, radijallahu anhu, je potvrdio ono što mu je jedan židov rekao: *„Vaš Vjerovjesnik vas je poučio svemu, pa čak i obavljanju velike nužde!?" Selman je odgovorio: „Svakako. Zabranio nam je da se okrećemo prema Kibli kada vršimo veliku ili malu nuždu."*

(Muslim, 262; Ebu Davud, 7; Et-Tirmizi, 16)

Stoga, da li je pojmljivo da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasni kako se obavlja nužda, a ostavi naše razume da lutaju u onome što se može spoznati isključivo putem Objave, da bi, na poslijetku, znanje o tome bilo ovisno o našem ograničenom shvatanju?

Nikako! Već, upravo suprotno. Rekao nam je:

„Najbolji govor je Allahova Knjiga, a nabolja uputa je Muhammedva Uputa. Najgore su izumljene stvari, a svaka novotarija je zabluda."

(Muslim, 867; En-Nesai, 3/188; Ed-Darimi, 212)

Ko ostavi najbolji govor i Uputu, i prihvati druge, zalutao je i zastranio.

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje kaže: „Dužnost je vjerovati u ono što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio od svoga Gospodara, svejedno spoznali mi značenje toga ili ne, jer Poslanik, **sallallahu alejhi ve sellem**, isključivo govori istinu, i potvrđen je kao onaj koji samo istinu govori. Dužnost nam je vjerovati u sve ono što se navodi u Kur'anu i Sunnetu, pa makar ne shvatali njegovo značenje."

(Er-Risaletu tedmurijje; Medžmu'ul-fetava, 3/41)

Zato je dužnost svakom muslimanu da se pridržava Kur'ana i Sunneta, i da u njima traži presudu za sva pitanja Vjere. Na njihovoj presudi treba zastajati i ne prelaziti na tuđe presude.

Zato se naširoko prenose predaje od ispravnih prethodnika (selefu salih) o ovoj tematici. Oni mnogo oporučuju pridržavanje za Sunnet, nakon što je Ummet saznao za one koji su se od Sunneta udaljili zamijenivši ga racionalističkim analogijama i zabludama.

Ispravni prethodnici su posebno naglašavali pridržavanje za Sunnet u svojim oporukama, jer su u Ummetu bili poznati oni koji su se od njega udaljili i zanijekali njegovu argumentaciju, za razliku od Allahove Knjige oko čije presude i argumentacije se niko nije suprotstavljao iz reda onih čije se suprotstavljanje uzima u obzir.

Prema tome, nema opravdanja onaj ko se suprotstavlja kada se nešto vjerodostojno prenese od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga su ispravni prethodnici (selefu salih) žestoko kritikovali one koji su davali prednost svome mišljenju nad predajama, ili tragali za pravilom kada postoji već propis u izvorima Islama.

Evo primjera **imama Šafiije**, koji je upitan za određeno šerijatsko pitanje, pa je odgovorio: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio tako i tako."

Čovjek mu reće: „A šta ti o tome kažeš?"

Šafija mu odgovori: „Subhanallah! Zar vidiš da sam u crkvi? Zar vidiš da sam u sinagogi? Zar na mom struku vidiš monaški pojas? Ja ti kažem: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je presudio tako', a ti me onda pitaš: 'A šta ti kažeš?'." (sahih, Ebu Neim u El-Hilji, 9/106)

Ibn Hazm spominje da je **Ishak ibn Rahevejh** rekao: „Do koga dođe predaja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čiju vjerodostojnost potvrđuje, a zatim je odbaci (a nije u opasnosti njegov život), postao je nevjernik."

(sahih, El-Ihkam, 1/97)

Ebu El-Kasim el-Asfahani kaže: **„Mi nemamo drugog puta do slijeđenja i predanosti Sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Niko nema opravdanja za namjerno ostavljanje Sunneta i prihvatanje nečega drugog, jer ničije mišljenje nije ispravno kada se potvrdi govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao vjerodostojan.“** (El-Hudždetu fi bejanil-mehadždže, 2/398)

Uz Kur'an i Sunnet, sljedbenici Sunneta i Džemata, prihvataju **idžma' - saglasnost učenjaka**, smatrajući ga trećim izvorom Islamskog Šerijata oko čije argumentacije postoji saglasnost.

U terminologiji metodologičara Islamskog prava (usul), **idžma' označava - saglasnost mudžtehida iz Ummeta Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, poslije njegove smrti u jednom vremenu oko određenog šerijatskog propisa.**

Koncenzus mora imati šerijatsko uporište u tekstu ili analogiji da bi postao argument i popeo se, sa svojim propisom, na stepen kategoričnosti i potpunog uvjerenja.

(El-Vedžizu fi usuli fikh, dr. Vehbe Ez-Zuhajli)

Na argumentaciju koncenzusa ukazuju Knjiga i Sunnet. Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta:

-„Onoga ko se suprostavi Poslaniku, a pozuat mu je pravi put, i koji pođe putem koji nije put vjernika, pustićemo da čini šta hoće, i bacićemo ga u Džehennem, - a užasno je on boravište!“ (En-Nisa, 115)

U poznatom (mešhur) hadisu prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *„Moj Ummet se neće usaglasiti na zabludi.“* [1]

(Tirmizi, 2225; Ebu Davud, 4253; Ahmed, 5/145; Ibn Madže, 3950)

[1] Hadis je ispravan. Prenose ga od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogi ashabi, a od njih su: Abdullah ibn Omer, Ebu Malik el-Eš'ari, Ebu Zerr el-Gifari, Ebu Basra el-Gifari, Enes ibn Malik, Aiša, El-Hasen el-Basri kao mursel, sa približno istim terminima i lancima o kojim neizbježno ima govora. Međutim, jedni druge ojačavaju. Od Ibn Mes'uda el-Ensarija el-Bedrija prenosi se kao mevkuh-sahih. Spomenut ćemo neke od njih.

Hadis Abdullaha ibn Omera, a glasi: *„Allah neće ujediniti moj Ummet na zabludi."* U drugoj verziji glasi: *„Allah neće moj Ummet, ili je rekao ovaj Ummet, nikada ujediniti na zabludi. Allahova ruka je nad Džematom (zajednicom), a ko se izdvoji, izdvojio se ka Vatri."*

(Tirmizi 2255; Ibn Ebi Asim, Es-Sunnet, 80; Taberani, El-Evsat, 7249; Hakim, El-Mustedrek, 1/115-116; Ebu Neim, El-Hilji, 3/37; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 154; El-Hatib, El-fekih vel-mutefekkih, 1/161; Bejheki, El-esma ves-sifat, 701; Ed-Dani u Es-sunenul-varide fil...., 368)

Hadis Ibn Abbasa: *„Allah moj Ummet neće nikada objediniti na zbaludi. Allahova ruka je nad Džematom (zajednicom)."*

(Et-Tirmizi, 2166; El-Hakim, El-Mustedrek, 1/116. El-Bejheki, El-esmau ves-sifat, 702.)

Hadis Ebu Mes'uda el-Bedrija koji je mevkuf, a glasi: *„Strpite se sve dok se dobročinitelj ne odmori i dok ne bude odmora od grješnika. Pridržavajte se Džemata, jer Allah Uzvišeni neće objediniti Muhammedov Ummet na zabludi."*

(Ibn Ebi Šejbe, El-Musannef, 7/517; Ishak ibn Rahivejh, Musnedu, Et-Taberani, El-Kebir, 17/329; Ibn Ebi Asim, Sunnet, 85; El-Lalikai, Šerhu usulil-i'atikad, 162; El-Hatib, El-Muveddah, 1/392; El-Bejheki, Eš-Šuabu, 7/67; El-Hejsemi, El-Medžmeu 5/219;

El-Hakim u Mustedreku, 4/506, kaže: „Ovo je ispravan hadis prema Muslimovim uslovima, ali ga nisu naveli."

Ibn ebi Šejbe u El-Musannefu, 7/517: „Ovaj sened je ispravan, ali je mevkuf. Prenosioci su povjerljivi prema Muslimovim uslovima."

Ibn Hadžer u Telhisul-habir, 3/162, kaže: „Ovom hadisu u prilog ide i Muavijin hadis sa potpunim lancem prenosilaca:

„Neprestano će iz moga Ummeta biti skupina koja će izvršavati Allahovu naredbu. Neće im nauditi onaj ko ih napusti ni onaj ko im se suprotstavi, sve dok ne dođe Allahova odredba."

Prenose ga **Buhari** i **Muslim**. Ovim hadisom se argumentira na sljedeći način: 'Sa postojanjem ove skupine koja izvršava istinu do Sudnjega dana, neće se desiti ujedinjenje na zabludi.')

Kao što je idžma argument u drugorazrednim pitanjima Šerijata, isto tako je argument u temeljnim postavkama Vjere (vjerovanju - akida), jer nema opravdanja za idžtihad ili istraživanje u onome oko čega su se usaglasili ispravni prethodnici ovoga Ummeta u prve tri odlikovane generacije, svjedno odnosilo se na tematiku potvrde Allahovih svojstava ili nešto drugo.

Sa ovim dolazimo do kraja teme o kojoj govorimo, a ona je: 'Utemeljenje i potvrda tri usaglašena izvora kod Ehlis-Sunneta vel-Džemata u pitanjima temeljnih postavki Vjere.'

Drugo: davanje prednosti predajama nad razumom kada se ne mogu usaglasiti, uz potvrdu da se jasni razum nikako ne može suprotstaviti ispravno prenešenoj predaji.

Kada se ljudi spore oko nečega, i onda se uoči da se ispravnim tekstovima suprotstavljaju neispravne sumnje, tada razum zasigurno saznaje neispravnost tih sumnji. Čak se putem razuma može potvrditi opprečnost tih sumnji i saglasnost tih tekstova sa Šerijatom. Ono što se sazna putem jasnog razuma, neće biti u suprotnosti sa sluhom. Ono za što se kaže da se suprotstavlja razumu mora biti: ili lažni hadis ili slabi semantički dokaz. Zato i nije ispravno da

takva stvar, i kada se ne bi suprotstavljala jasnom razumu, bude dokaz, a šta tek reći kada joj se suprotstavlja jasni razum?“ (Der'u te'arudil-akli ven-nakli, Ibn Tejmijje, 1/147)

Kada se sljedbenici Sunneta i Džemata udaljavaju od uzimanja razuma pri potvrdi uvjerenja (akide), oni time izražavaju počast prema samom razumu, a ne poništavaju ga, jer ga stavljaju na stepen na koji ga je i Allah stavio. Sustežu se uplitati svojim razumima u ono o čemu nemaju znanja i čiju suštinu ne mogu dokučiti.

Ibn Haldun, govoreći o tematici razumskog suda u pitanjima vjerovanja (akide), kaže: **„Zato ne poželi da putem razuma vagaš pitanja tevhida, Ahireta, suštinu vjerovjesništva, Allahovih svojstava, i svega što izlazi iz okvira razuma. To je, ustvari, želja za nemogućim, a primjer za to je čovjek koji je vidio vagu na kojoj se vaga zlato, pa je poželio da na toj vagi izvaga brdo. To nam ne govori da je vaga neispravna. Međutim, razum tada zastaje, jer ne može izaći iz svojih okvira. Šta tek reći o potpunom poimanju Allaha i Njegovih svojstva, a razum je samo jedan atom kojeg je On stvorio?“**

(Mukaddimetu Ibn Haldun, 364-265)

Od dokaza koji ukazuju da ispravni prethodnici nisu opovrgli ulogu razuma niti poništili njegov značaj je da su ga uvrstili u analogiju, jer bez ispravnog razuma nema ni ispravne analogije.

Veliki imami su potvrdili da se u tematici vjerovanja (akaid) uzima u obzir 'analogija prioriteta', a to znači: sud za sporedno pitanje je prioritetniji negoli samom temelju zbog jačine zajedničkog razloga. Ovom vrstom analogije se dokazuje potvrda ili negiranje vezani za Allahova prava.

U Časnom Kur'anu se navodi argumentacija ovom vrstom analogije prilikom potvrde svojstava savršenstva Uzvišenog Gospodara: ***„On je taj koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko; On je uzvišen i na nebesima i na Zemlji; On je silan i mudar."*** (Er-Rum, 27), tj., kada je prvi put stvorio, a to potvrđujete, Njegova moć ponovnog stvaranja je daleko lakša po analogiji prioriteta.

I kaže Uzvišeni, u prijevodu značenja ajeta: ***„Oni koji u onaj svijet ne vjeruju rđavih su osobina, a Allah ima svojstva najuzvišenija; On je silan i mudar."*** (En-Nahl, 60), tj., najsavršeniji i najljepši. (Et-Taberi, 8/14, 125)

Od ispravnih prethodnika se prenosi argumentacija ovom vrstom analogije.

(Der'u te'arudil-akli ven-nakli, Ibn Tejmijje, 1/30)

I**mam Ahmed** kaže: „U analogiju spada da čovjek u svojoj ruci drži posudu od providnog stakla sa providnim pićem. Čovjek vidi posudu iznutra, ali nije u posudi, a Allahu pripada najbolji primjer. On obuhvata sva stvorenja, ali nije ni u jednom od Svojih stvorenja."

(Er-Reddu alez-zenadika vel-džehmijje, 39)

Druga vrsta analogije, osim ove, u potvrdi vjerovanja nije dozvoljena, svejedno radilo se o analogiji sveobuhvatnosti ili navođenja primjera, kao što Uzvišeni kaže, u prijevodu značenja ajeta: ***„Zato ne navodite Allahu slične! Allah doista zna, a vi ne znate."*** (En-Nahl, 74)

Ispravni prethodnici su žestoko kritikovali one koji su **ilmul-kelam** (apologetiku) uzeli u obzir priilikom potvrde uvjerenja (akide). Ilmul-kelam su smatrali najprljavijom stvari do koje su došli zalutali razumi, daleko udaljeni od Upute Kur'ana i Sunneta.

Oni su se sustezali od ulaska u ilmul-kelam zadovoljavajući se ispravnim predajama (hadisima) koje nikada nisu bile u suprotnost sa jasnim razumima.

Hafiz **Ibn Redžeb el-Habeli** kaže: „Onaj ko spozna veličinu ispravnih prethodnika, saznat će da je njihova šutnja o različitim vrstama ilmul-kelama, mnoštvo polemike, razmirica i prekomjernih pojašnjenja, nije bila izraz nemoći, neznanja ili nemara, nego je predstavljala posebno sustezanje i bogobojaznost. Oni su se zaokupirali onim što koristi u odnosu na ono što ne koristi, svejedno odnosilo se to na temeljne ili sporedne postavke Vjere. Upućen je onaj ko bude išao njihovim putem." (Fadlu ilmis-selef, 161)

Na drugom mjestu kaže: „Ono što je suprotno njihovim navodima u većini slučajeva je neispravno ili beskorisno. U njihovom govor je dostatan. U navodima onih koji su došli poslije ispravnih prethodnika nema istine a da se prethodno ne nalazi i u navodima ispravnih prethodnika, i to sa najkraćim terminima i najkonciznijim izražajima. U govoru onih koji su došli poslije ispravnih prethodnika nema nijedne neistine a da njena neispravnoist nije pojašnjena u govoru ispravnih prethodnika za onoga ko to shvata i o tome razmišlja." (Fadlu ilmis-selef, Ibn Redžeb, 147)

Metod Ehlis-Sunneta pri shvatanju tekstova dvije Objave (Kur'ana i hadisa), i njihovom prihvatanju

Kao što sam na početku ovog rada naglasio, svaki čovjek koji izražava pripadnost Islamu tvrdi da se pridržava Kur'ana i Sunneta, i da ne uzima ništa drugo, makar duboko plovio po dubinama sumnji i zapadao u novotarije i zablude, bivajući tako sljedbenik zabluda i strasti.

Zato je obaveza sljedbenicima ispravnih prethodnika (selefu salih), koji idu pravcem Ehlis-Sunneta, da uzmu odande odakle su uzimali njihovi prethodnici, tj., da uzimaju za izvore ono što su i njihovi ispravni prethodnici uzimali za izvore.

Njihovi izvori sa kojih prihvataju su Kur'an i Sunnet prema menhedžu ispravnih prethodnika (selefu salih) ovog Ummeta, njihovog poimanja, i ophođenja prema šerijatskim tekstovima.

Ko razmotri navode prethodnika o ovoj tematici, prilikom argumentiranja šerijatskim tekstovima zastat će na ispravnom pravcu i jasnoj uputi. Nekoliko stvari odlikuje ovaj menhedž:

Prvo: općenito vjerovanje u ono što je došlo od Allaha i Njegovog povjerljivog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Pojam općenitog vjerovanja označava prelazak preko tekstova bez upita:„Kako?" Vjerujemo u sve ono što je došlo od Allaha i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čija značenja znamo ili ne znamo. Naknadno ćemo ovo pitanje više pojasniti u drugom poglavlju, inšaAllahu Te'ala.

Drugo: potvrda značenja tekstova u njihovoj stvarnosti, a ne u prenesenom značenju. Prelazak preko tih tekstova uz uvjerenje u značenja koja se shvataju, bez ikakve nejasnoće, te potvrdu onoga što tekstovi potvrđuju i negiranje onoga što negiraju. Razum ne negira kakvoću ukoliko potvrđuje značenje i shvata ono što se putem teksta želi reći.

El-Hasan El-Basri kaže: „Allah nije objavio nijedan ajet, a da ne voli da se zna šta se njime želi reći."

(Der'u te'arudi akli ven-nakli, Ibn Tejmijje 1/208)

Treće: ostavljanje tumačenja koje šerijatske tekstove odvodi od njihove vanjštine.

To je zato samo što se nama Uzvišeni Allaha obraća onim što shvatamo. Zato nije dozvoljeno da odstupimo od vanjštine sve dok je poimanje moguće i dok iziskuje ono što zakoni i razumi ne osuđuju.

Potrebno se zadržati na onome što je došlo, pojašnjavajući ono što Allah želi reći u Svojoj Knjizi ili jezikom Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ono što govore ashabi koji su zajedno živjeli sa Objavom i shvatili ono što želi Uzvišeni Gospodar, bez ikakvog tumačenja i odbacivanja.

Četvrto: suztezanje od polemike o manje jasnim šerijatskim tekstovima, i predaja značenja tih manje jasnih tekstova Allahu.

Na to ukazuju riječi **imama Šafije** koji kaže: **„Vjerujem u ono što je došlo od Allaha, onako kako Allah želi, a i u ono što je došlo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, onako kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio reći.“** (Zemmut-te'vil, 11; Me'aridžul-kabul, 1/204)

Peto: Argumentiranje ispravnim predajama koje se prenose od jednog primarnog prenosioca (ahad), bez pravljenja razlike između šerijatskih dokaza koji su potvrđeni od Zakonodavca, te njihovo nedvojbeno prihvatanje u pitanjima uvjerenja (akide).

Sljedbenici Sunneta argumentiraju svim orginalnim šerijatskim dokazima: Kur'anom, hadisom koji je **mutevatir** (kategorički potvrđen s obzirom na broj prenosilaca), i **ahad** hadisima koje Ummet prihvata, i čiji su lanci prenosilaca ispravni (vjerodostojni-sahih).

Imam Ehlis-Sunneta Ahmed ibn Hanbel je o hadisima Allahovog silaska, koji spadaju u kategoriju ahada, rekao: **„Vjerujemo u njih, potvrđujemo ih, i ne odbacujemo ukoliko imaju ispravne lance prenosilaca."**

(Hallal, Zemmu te'vil, Ibn Kudame el-Makdisi, 22; Lalikai, 453)

Imam Ahmed je također o hadisima o viđenju Allaha, a oni su ahad, rekao: **„To su vjerodostojni hadisi u koje vjerujemo, i koje potvrđujemo."** (Lalikai, br. 889, str. 507)

Sljedbenici Sunneta prihvataju predaje ahad, i ne odbacuju one koje su vjerodostojno prenesene pri potvrdi njihovih uvjerenja (akide).

Oni stoje nasuprot pravcu **mu'tezila** koji su dali prednost razumu nad predajama ahad, makar one bile sigurne i potvrđene. Kada su prisiljeni da neke od njih prihvate, onda se neodmjereno prepuste tumačenju, a sadržaj hadisa u potpunosti odgole.

Mu'tezila Abdul-Džebbar El-Hemzani kaže: „Ono za što se ne zna da je istina ni laž je poput predaja ahad. Put koji dozvoljava postupanje po njima je uokviren uslovima. Prihvatanje takvih predaja kada govore o uvjerenjima se ne uzima u obzir, osim ako se slažu sa racionalnim argumentima i kada postoji ono što nalaže uvjerenje u njih, ali ne zbog pozicije same predaje, već zbog racionalnog dokaza. **Ako ahad hadis, nije u suglasnosti sa racionalnim dokazom, onda ga je dužnost odbaciti i presuditi da ga Poslanik, alejhi sellam, nije izrekao, a i ako ga je rekao, bilo je to prepričavanje tuđih riječi."** (Šerhu El-ususlil-hamse, 768)

Skupina učenjaka je prenijela koncenzus učenjaka o prihvatanju ahad predaja, navodeći da one same po sebi ili u kontekstima donose sigurno znanje. Od tih učenjaka su

Ebu Ishak el-Esferaini, **šejhul-Islam Ibn Tejmijje**, njegov učenik **Ibnul-Kajjim**, i drugi.

Mnogo puta su noge podskliznule, a pera nepravdu načinila, zbog neodmjerenosti ljudi iz posljednjih generacija, kada su odbacili ispravne predaje vezane za tematiku Allahovih svojstava, i tvrdeći da one spadaju u kategoriju ahad predaja, koje kod njih ne donose nikakvo znanje, nit se iz njih uzima ispravno vjerovanje (akida). Putem ovoga su otvorena vrata razilaženja i podjele za čije bi pojašnjenje trebalo dosta vremena.

Treća cjelina: Metod Ehli Sunneta, pri izražavanju Jednoće Allahu u Njegovim svojstvima i imenima

Ako sagledamo pitanja oko kojih se Ummet razišao i koja su odvela u razilaženja i pojavu novotarija, vidjet ćemo da su to najčešće tri pitanja oko kojih se već dugo vodi rasprava, a ona su:

- Pitanje hilafeta i imameta, a zatim, davanje prednosti pojedinim ashabima. Povodom ovoga su se pojavile **rafidije - šije**, i **nasibije**.

- Pitanje kadera (sudbine) i pojedinosti koje su vezane za ovu tematiku, kao što su obaveza (teklif) i nagrada, odnosno kazna. Povodom ovoga pitanja pojavile su se mnoge sekte poput **kaderija**, **murdžija**, **mu'tezila**, i drugi.

- Pitanje Allahovih imena i svojstava, te šta je dozvoljeno govoriti o Allahu, a šta nije. Povodom ovog pitanja pojavili su se oni koji opovrgavaju imena i svojstva, koji Allaha poistovjećuju sa Njegovim stvorenjima i sl..

Pojavile su se škole u vjerovanju (akidi), a razilaženje među njima je postalo poznato, **posebno oko trećeg navedenog pitanja (pitanje Allahovih imena i svojstava)**, kao što je bila škola sljedbenika hadisa, s jedne, i škola **eš'arija** i **maturidija** s druge strane.

Treba znati da se oni ne razilaze samo u ovom temelju, tj., tumačenju Allahovih svojstava, kao što je već poznato, već postoje velike razlike u drugim temeljima kao što su iman, kader, vjerovjesništvo, i dr..

Pogledaj knjigu: „**Metod eš'arija u vjerovanju (akidi)**", od šejha Sefera El-Havalija

Ono što nas ovdje posebno zanima je pravac sljedbenika Sunneta, tj., sljedbenika hadisa, pri shvatanju tekstova vezanih za Allahova lijepa imena i Njegova uzvišena svojstva, te vjerovanje u ono o čemu ovi tekstovi govore.

Sljedbenici Sunneta su najumjereniji u svakom pitanju oko kojeg postoji razilaženje. Oni imaju umjeren pogled na tematiku Allahovih Uzvišenih djela, jer stoje između **kaderija** i **džebrija**.

Oni zauzimaju središnju poziciju između **murdžija** i **mu'tezila** (a i **haridžija**) u pitanju Allahove prijetnje.

Oni zauzimaju središnju poziciju u pitanju Vjere i vjerovanja između **haridžija** i **mu'tezila**, s jedne, i **murdžija** i **džehmija**, s druge strane.

Sljedbenici Sunneta zauzimaju središnju poziciju između **rafidija** i **haridžija**, u pogledu ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U pitanjima Allahovih svojstava, također, zauzimaju središnju poziciju između onih koji Allahu daju tjelesne osobine ili Ga poistovjećuju sa stvorenjima, s jedne, i između onih koji opovrgavaju i neumjesno tumače Allahova svojstva s druge strane.

Pravac sljedbenika Sunneta objedinjuje dva pravila: potvrdu svojstava i izražavanje Allahove čistoće od bilo kakve sličnosti sa stvorenjima, pa su zato umjereni.

Ovim se potvrđuje pravilo: „Potvrda bez kakvoće i negiranje bez nanošenja nepravde". Ali, i potvrda i negiranje imaju pravila na koja se mora paziti. Zbog njihove važnosti sažeto ću nešto o njima reći:

a) Temelji na kojima počiva pravilo potvrde vjerovanja u imena i svojstva.

- Govor o Allahovim svojstvima je kao govor o Njegovom Biću. To su svojstva savršenstva i uzvišenosti koja dolikuju Uzvišenom Allahu, njima nije ništa slično, kao što je On Uzvišeni zaseban Svojim Bićem.

Šejhul-Islam Ibn Tejmijje u knjizi: '**El-Akidetu-Hamevijje**' kaže: „Poznato je da svojstva svakog onog ko je njima opisan odgovoraju njegovom biću, i u suglasnosti su sa njegovom suštinom. Ko shvati svojstva Gospodara, Kojem nije ništa slično, osim kako to dolikuje stvorenju, zalutao je u svome razumu i Vjeri."

(Medžmu'atur -resail el-kubra, 1/474)

- Govor o nekim Allahovim svojstima je poput govora o preostalim Njegovim svojstima. Ako je dio tih svojstava potvrđen kao suština i stvarnost, nije dozvoljeno druga potvrditi u prenesenom značenju.

- Potvrda svojstava savršenstva bez traženja sličnog primjera ili kakvoće. O njima se ne pita: 'Kakva su', a i ne kaže se: 'Takva su...', ili: 'Kao svojstva tog i tog.'

- Općenito vjerovanje u ono što je navedeno u Šerijatu i podrobno razmatranje novopridošlih izreka i fraza.

b) Temelji na kojima počiva pravilo izražavanja Allahove čistoće pri negiranju određenih svojstava.

- Izražavanje ove čistoće ne iziskuje negiranje Allahovih potvrđenih svojstava.

- Općenito negiranje je više zastupljeno za razliku od potvrde gdje se podrobnije pojašnjenje smatra dozvoljenim.

- Potvrda savršenstva nasuprot onome što se negira od svojstava.

- Slijeđenje Kur'ana i Sunneta pri negaciji, neprelazak preko granica onoga što je u njima nevedeno o negiranju, i nedvoumljenje oko negiranja onoga čija je negacija potvrđena.

Uzimajući u obzir sve ove temelje na kojima počiva pravac Ehlis-Sunneta vel-Džemata u pitanjima Allahovih svojstava i imena, objedinjuje se potvrda i izražavanje Allahove čistoće vezanih za Njegova uzvišena svojstva. Allah Uzvišeni ih je objedinio u Svojim riječima, u prijevodu značenja ajeta: ***„Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."*** (Šura, 11)

Prvo je negirao sličnost nečemu izražavajući Svoju čistoću (od bilo kakve sličnosti sa stvorenjima), a zatim Sebi pripisao svojstva sluha i vida, što je potvrda.

Ovih temelja su se pridržavali ispravni prethodnici, prema onome što se prenosi od njih, a takvi navodi su mnogobrojni. Npr., **imam El-Evzai** kaže: **„Dok su još tabiini bili mnogobrojni govorili smo: 'Allah je iznad Svoga Prijestolja', i vjerujemo u svojstva koja se navode u Sunnetu."** (El-Bejheki, 2/304)

Prenosi **Ebu Kasim El-Lalikai** od **El-Evzaija** da je rekao: „Ez-Zuhri i Makhul su govorili:„Pređite preko hadisa ostavljajući ih onakvim kako su došli.", misleći na hadise o Allahovim svojstvima.

(sahih, Ibn Abdulberr, Džami'u bejanil-ilmi ve fadlihi, 2/943; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 3/431)

Poput ovoga navoda su i riječi imama Kuće hidžre **Malika ibn Enesa** koji je upitan o riječima Uzvišenog: ***„Milostivi se nad Aršom uzvisio"*** (Ta-ha, 5): „Kako se uzvisio?". Odgovorio je: **„'Kako', je neshvatljivo. Uzvisivanje nije nepoznato. Vjerovanje u to je obaveza, a zapitkivanje o tome je novotarija."**

(sahih, Ed-Darimi, Er-Reddu alel-džehmije, 104; Ebu Neim, El-Hilji, 6/325-326; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 2/398; El-Bejheki, 2/304-305 i dr.)

Sličan odgovor je potvrđen od **Rebie**, Malikovog učitelja. (sahih, El-Bejkheki, 2/306; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 2/306)

Sufjan ibn Ujejne kaže: „Čitanje svega onoga čime se Allah opisao u Časnom Kur'anu je ujedno i njegovo tumačenje bez kakvoće ili uspoređivanja."

(sahih, Ed-Darekutni, 70; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 3/431; El-Begavi, Šerhus-sunneh, 1/171)

Slično ovome prenose se predaje od drugih ispravnih prethodnika, neka je Allah sa svima njima zadovoljan.

Imam Ibn Huzejme En-Nejsaburi je na veoma lijep način sažeo pravac sljedbenika Sunneta i Džemata u pitanjima Allahovih svojstava. On poslije navoda o svojstvu Lica kaže: „Mi i svi naši hidžaski učenjaci, kao i učenjaci Jemena, Iraka, Šama, i Egipta, imamo pravac koji glasi: 'Potvrđujemo Allahu ono što je Sebi potvrdio. Potvrđujemo to našim jezicima i našim srcima bez poistovjećivanja Lica našeg Stvoritelja sa licem ijednog stvorenja. Naš Gospodar je daleko uzvišeniji da bi bio upoređen sa stvorenjima. On je Uzvišen od izreka onih koji opovrgavaju Njegova svojstva. Uzvišen je od govora lažaca koji Ga smatraju 'ničim', jer onaj koji nema osobina je 'ništa'. Neka je Allah Uzvišen od onoga što govore **džehmije** koji negiraju svojstva našeg Stvoritelja kojima je opisao Sebe u Objavi, a i jezikom Svoga Vjerovjesnika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.'"

(Et-Tevhidu ve isbatu sifatir-Rabbi; Ibn Huzejme, 1/26)

Učenjak **Ebu Muhammed Abdullah ibn Jusuf el-Džuvejni** u pismu kojeg je uputio svojim šejhovima nakon što mu je Allah podario blagodat povratka na pravac ispravnih prethodnika, na kojem su sljedbenici Sunneta i Džemata, o Allahovim svojstima i imenima, kaže: „Njegova svojstva su poznata s obzirom na cjelovitost i potvrdu, ali su nepoznata s obzirom na kakvoću i podrobno preciziranje. Tako ih vjernik s jedne strane shvata, a s druge strane je zaslijepljen. Shvata ih s obzirom na potvrdu i postojanje, a ne vidi ih s obzirom na kakvoću i podrobno preciziranje. Putem ovoga objedinjuje se ono čime se Allah opisao sa negiranjem iskrivljavanja, poistovjećivanja, i neopredjeljenosti. To je željeni cilj našeg Gospodara kada nam iznosi Svoja svojstva kako bi Ga spoznali i vjerovali u njihovu suštinu, a negirali poistovjećivanje. Međutim, ne opovrgavamo ih iskrivljavanjem ni pogrešnim tumačenjem. Nema razlike između 'uzvisivanja' i 'sluha', između 'silaska' i 'vida'. O svemu se navodi šerijatski tekst. Onaj ko realno

sagleda, spoznat će ono što smo rekli. Bit će uvjeren u ovo i primit će naš savjet, a Allahu će ispovijedati Vjeru potvrdom svih Njegovih svojstava i negiranjem svakog poistovjećivanja, opovrgavanja, tumačenja, i neopredijeljenosti. **Sva ova svojstva su došla na jednom mjestu, tj. u Kur'anu i Sunnetu. Ako jedna potvrdimo, a druga iskrivimo, a treća neumjesno protumačimo, bivamo poput onih koji vjeruju u jedan dio Knjige, a u drugi ne vjeruju.** Ovim smo potpuno prenijeli, inšaAllah." (Medžmu'atur-resail, 1/182)

Ovo je općenita predstava pravca Ehlis-Sunneta vel-Džemata u tematici vjerovanja u svojstva Gospodara, Azze ve Dželle. Podrobnije tumačenje se uzima iz knjiga koje govore o ispravnom vjerovanju i temeljima vjerovanja.

Četvrta cjelina: Stav Ehlis-Sunneta vel-Džemata prema sljedbenicima novotarija i zabluda

Sljedbenici Sunneta - sljedbenici hadisa, poznati su po opiranju sljedbenicima novotarija, otkrivanju njihovih zabluda, razbijanju njihovih spletki, upozorenju na njihove nove uvedene stvari, te borbi protiv njih jezikom i sabljom.

Ispravni prethodnici su žestoko kritikovali sljedbenike ilmul-kelama (apologetičari, racionalisti), upozoravali su na druženje sa njima i naređivali njihovo suzbijanje.

Od **El-Hasana el-Basrija** i **Muhammeda ibn Sirina** (obojica su umrla 110 h.g.), prenosi se da su rekli: **„Nemojte se družiti sa sljedbenicima zabluda, nemojte od njih slušati i nemojte se sa njima raspravljati."**

(Tabekatul-kubra, 7/172; Darimi, 401; Ibn Bettah, 395; Bejheki)

Abdurrahman ibn Mehdi (umro 198 h.g.) kaže: „Došao sam Maliku, a kod njega je bio neki čovjek koji ga je pitao o Kur'anu. **Malik** mu reče: „Da ti nisi od sljedbenika Amra ibn Ubjeda? Allah prokleo Amra! On je uveo ove novotarije ilmul-kelama. **Da u ilmul-kelamu ima znanja, o njemu bi govorili ashabi i tabiini, kao što su govorili o propisima i zakonima. Međutim, ilmul-kelam je laž koja ukazuje na laž.**"

(El-Herevi, Zemmul-kelam, 5/72; El-Begavi, Šerhus-Sunneh, 1/217, i dr.)

Imam Šafija je rekao: „**Da čovjek bude iskušan svime onim što je Allah zabranio osim širka, bolje mu je nego da gleda u ilmul-kelam.**"

(sahih, Ibn Ebi Hakim, Adabuš-Šafii ve menakibuhu, 187; Ibn Bettah, El-Ibane, 661; El-Lalikai, Šerh usulil-i'atikad, 1/146, i dr.)

Imam Šafija je o njima donio presudu rekavši: „**Treba ih izudarati palminim granjem, a onda postaviti na devu, i obići plemena govoreći: 'Ovo je kazna za onoga ko ostavi Kur'an i Sunnet, a preda se ilmul-kelamu.'**"

(sahih, Ebu Neim, el-Hilji, 9/116; Ibn Abdul-Berr, Džami'ul-bejanil-ilmi, 1794, i dr.)

Imam Ahmed kaže: „**Ne sjedite sa sljedbenicima kelama, pa makar oni branili Sunnet.**"

(Ibnul-Dževzi, Menakibu Imam Ahmed, 205)

Također je rekao: „Sljedbenik kelama neće nikada uspjeti. Gotovo da ne vidiš nijednog čovjeka koji je ušao u ilmul-kelam, a da kod sebe nema izopačenosti."

(Ibn Abdul-Berr, Džami'ul-bejanil-ilmi ve fadlihi, 2/942;)

Imam el-Berbehari kaže: „**Znaj da se nije pojavilo otpadništvo, a ni nevjerstvo, ni sumnje, ni novotarije, ni zabluda, ni zbunjenost u Vjeri, a da nije došlo od ilmul-kelama i njegovih sljedbenika.**“ (Šerhus-sunneh, 38)

Postoje i drugi navodi od imama Upute koji su ilmul-kelam vidjeli kao zlo na koje treba upozoravati i od njega odvraćati.

Njihovi postupci svjedoče istinitost njihovog govora. Evo primjera **Muhammeda ibn Abdullaha el-Kahtanija**, u doba endeluskog halife El-Mustensira Billah, koji je naredio da se iznesu i spale knjige i spisi iz logike, filozofije, i astrologije. Dio njih je spaljen, drugi bačen u bunareve u okolini dvorca. Zatim je na njih nagrnuta zemlja. Sve to je bilo u prisustvu učenjaka, a bilo je mnogo knjiga.“

(Tabekatul-umem, 66; Sijeru e'alamin-nubela, 8/269)

Tu je i primjer **Abdusselama ibn Abdul-Vehhaba** koji se zaokupirao i svoj život trošio studirajući logiku, filozofiju, i astrologiju. Potom je osuđen kao grješnik. Naređeno je da se njegove knjige spale. **Ibn Redžeb El-Hanbeli** spominje da su učenjaci, jednu po jednu, pročitali njegove knjige. Kada god bi se pročitala jedna od tih knjga, bilo bi rečeno: 'Prokunite onoga ko ju je napisao, i ko u nju vjeruje!'“ Okupljene mase bi glasno izgovarale prokletstvo i ove knjige bacale u vatru.“

(Zejlu tabekatil-hanabile, Ibn Redžeb, 2/71)

Ovo je stav ispravnih prethodnika prema sljedbenicima zabluda i novotarija. Kritikovali su ih jezikom, borili se sabljama, i negirali zlo srcem, jezikom i rukom. Neka nam Allah podari njihovo slijeđenje, i neka nas sačuva od sumnji onih koji im se suprotstavljaju, i koji se od njih udaljavaju!

S ovim završavam predodžbu o glavnim obrisima pravca Ehlis-Sunneta vel-Džemata u temeljnim postavkama Vjere. To je pravac sljedbenika Sunneta i hadisa. Neka je Allah sa svima njima zadovoljan.

Darujem ga svakom onome ko želi da se okoristi, a moja uputa pripada samo Allahu, na Njega se oslanjam i Njemu se vraćam. Neka je salavat i selam na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.